

Fojtík, P. 2012: *Slované na Prostějovsku ve světle hrobů a pohřebišť* [online]. Rkp. rigorózní práce. Univerzita Pardubice. Filozofická fakulta. Uloženo: Digitální knihovna Univerzity Pardubice [cit. 2024-02-12]. Dostupné z: <https://dk.upce.cz/handle/10195/49557>.

Fojtík, P., Šmíd, M. 2008: *Slovanské hroby a pohřebišť na Prostějovsku*. Pravěk, Supplementum 18. Brno: Ústav archeologické památkové péče Brno, v. v. i.

Jungerová, J., Králík, M., Fojtík, P., Urbanová, P. 2016: Základní antropologická analýza kosterních pozůstatků z mladohradištního pohřebišť v Dětkovicích – Za zahradama (okr. Prostějov). *Pravěk. Nová řada* 24, 253–264.

Summary

From June to September 2023, ten additional inhumation graves (Fig. 45–47) were excavated at the well-known early medieval burial site in ‘Za Zahradama’ field near Dětkovice (Dětkovice u Prostějova cadastral area, Prostějov District). These graves represent the oldest part of the cemetery, dating back to the 10th century. Particularly noteworthy are two of the graves, containing remains of burial biers.

Pavel Fojtík

Dlouhá Loučka (k. ú. Dolní Dlouhá Loučka, okr. Olomouc)

„U Lesíka“

Středohradištní období (RS3). Železářský areál. Povrchový sběr. Průzkum. Uložení nálezu: Vlastivědné muzeum v Olomouci.

Lokalizace: WGS-84: 49.7987778N, 17.1617500E

V roce 2023 získalo Vlastivědné muzeum v Olomouci od p. Flášara kolekci nálezů sestávající z fragmentů železné rudy, strusky a mazanice. Nálezy pocházejí z jižního okraje katastrálního území obce Dlouhá Loučka, z trati „U Lesíka“ na hřbetu Zlaté návrší. Zdejší terén je mírně vlnitý a nejvyšší z pahorků má nadmořskou výšku 260 m. Výraznější koncentrace zmíněných nálezů byla zjištěna na jeho východní straně.

Lokalitu na počátku 60. let 20. století krátce zmínil K. Ludikovský. V té době zde byl proveden povrchový průzkum a početná kolekce keramických zlomků byla předběžně datována do doby hradištní (Ludikovský 1961, 55). Na přelomu tisíciletí v těchto místech V. Tilšar našel další kolekci železářských strusek. Později byla keramika získaná K. Ludikovským zařazena do závěru 9. až 1. poloviny 10. století (Šlězár 2013, 49; Hlubek, Šlězár 2014, 590, 601).

Nově shromážděný materiál z předmětné lokality je reprezentován 25 kusy mazanice, 20 kusy železné rudy a 80 kusy strusky. Mazanice se dochovala v různých velikostech, a to v rozmezí od 3,7 × 5 cm do 16 × 19 cm. Morfologicky převládají různé hrudky cihlové barvy, jen ojediněle jsou přepálené do hnědočerna. Naproti tomu u nalezené strusky převládají amorfni tvary, přičemž se vyskytují jak malé, tak i větší kusy o hmotnosti od 22 g do 247 g. Vyzvednutou železnou rudu lze ztotožnit s hematitovou rudou typu Lahn-Dill. Ta se na Uničovsku vyskytuje zcela běžně, jako součást vrbenského pruhu železných rud (např. Pleiner 1958, 213–214; Hlubek, Šlězár 2014, 598–599). Její těžba probíhala ještě v 19. století a výjimečně i v průběhu 1. poloviny 20. století.

Je nepochybné, a získaný materiál to dokládá, že v okolí Zlatého návrší byla provozována železářská výroba. Nasbírané kusy

mazanice naznačují narušení výrobních nebo sídlištních objektů na lokalitě. Na základě dřívějších keramických nálezů je možno s výhradou připustit, že tento výrobní areál fungoval na konci 9. až v průběhu 1. poloviny 10. století.

Literatura

Hlubek, L., Šlězár, P. 2014: Doklady zpracování železa v raném středověku na území Uničovska a Litovelska. *Archaeologia historica* 39(2), 583–607.

Ludikovský, K. 1961: Staroslovanské železářské pece v Žerotíně u Šternberka. In: R. Tichý (uspoř.): *Sborník Československé společnosti archeologické při ČSAV 1. K počtě 75. narozenin akademika Jana Eisnera*. Brno: Krajské nakladatelství v Brně, 48–57.

Pleiner, R. 1958: *Základy slovanského železářského hutnictví v českých zemích. Vývoj přímé výroby železa z rud od doby halštatské do 12. věku*. Monumenta archaeologica VI. Praha: Československá akademie věd.

Šlězár, R. 2013: Období raného středověku (30. léta 6. století – 1213). In: K. Konečný (ed.): *Uničov. Historie moravského města*. Uničov: Město Uničov, 45–51.

Summary

In 2023, the Regional Museum in Olomouc acquired an assemblage of daub, Lahn-Dill type iron ore and slag from ‘U Lesíka’ field near Dlouhá Loučka (Dolní Dlouhá Loučka cadastral area, Olomouc District). The finds strongly suggest the iron production in the area. Based on pottery found in the 1950s, these new finds can likely be dated from the late 9th to early 10th centuries.

Lukáš Hlubek

Drahanovice (k. ú. Střížov, okr. Olomouc)

Střížov; č. p. 101, parc. č. 67/2.

Vrcholný středověk – novověk. Vesnice/městečko. Náhodný zásah/nález. Průzkum. Uložení nálezu: Vlastivědné muzeum v Olomouci.

Lokalizace: WGS-84: 49.5850350N, 17.0551547E

V roce 2018 vykopal p. Váňa na pozemku domu č. p. 101 ve Střížově kolekci středověké a rané novověké keramiky. Na počátku roku 2023 předal tento soubor do Vlastivědného muzea v Olomouci. Dům č. p. 101 se nachází přibližně uprostřed Střížova. Dnešní obec se rozkládá na východním úpatí Bouzovské vrchoviny. Nadmořská výška klesá od západního konce k východnímu z 287 m ke 263 m. Hlavní osu Střížova tvoří silnice spojující Střížov se sousedními Drahanovicemi.

V předané kolekci nálezů jsou nepočetně zastoupeny zlomky středověké stolní a kuchyňské keramiky (obr. 48: 11, 14) a dva masivní okrajové zlomky zásobnic (obr. 48: 12). Hrnčinu reprezentuje bílé krupičkovité zboží a keramika v odstínech šedé barvy. Předběžně lze tento materiál klást do 14.–15. století.

Podstatná část celého souboru je tvořena novověkou keramikou, z chronologického hlediska náležející do rozmezí od 16. do 19./20. století. Nejmladší složku představují výrobky z porcelánu (obr. 48: 8) a fragment kameninové láhve na minerální vodu. Většina fragmentů stolní a kuchyňské keramiky je zpravidla opatřena vnitřní hnědou a zelenou glazurou (obr. 48: 1, 2) a v mnohem menším počtu registrujeme malované zboží (obr. 48: 9). Přítomna je rovněž typická zakuřovaná hrnčina (obr. 48: 3). V materiálu spolehlivě datovatelném do raného novověku je možno rozeznat zlomky hrnců (obr. 48: 1–6), pánví (obr. 48: 7), mís či talířů (obr. 48: 9) a poklic (obr. 48: 13). Celý

soubor pak doplňuje několik zlomků raně novověkých komorových kachlů, z nichž je nejlépe dochována část patečního či římsového profilovaného kachle s čelní stěnou pokrytou hnědou polevou (obr. 48: 15). Blíže nezařazený zůstává ohnutý železný hřebík s oválnou hlavicí.

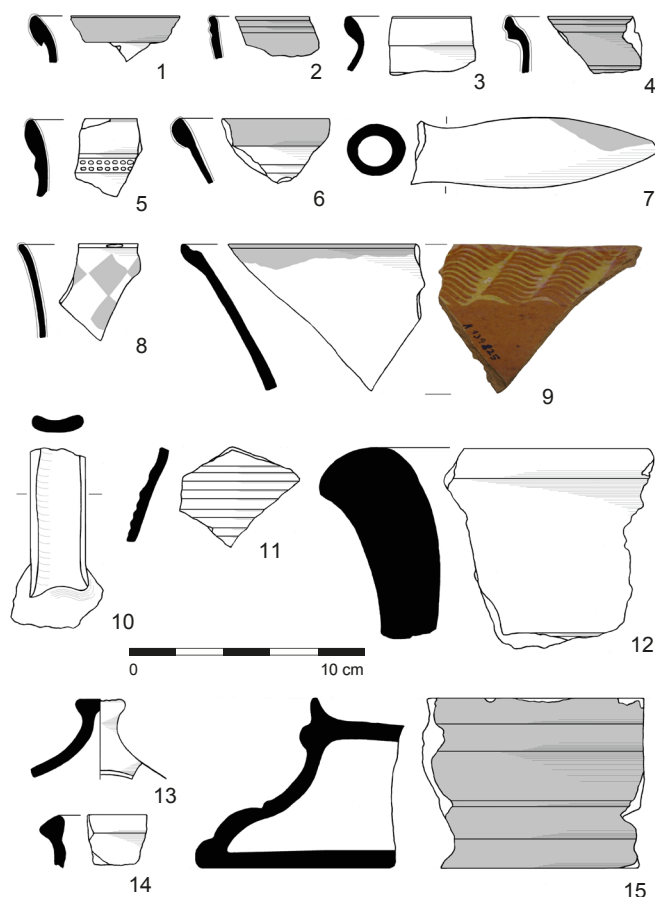
Poprvé je Strážov v písemných pramenech zmíněn pouze nejspíše k roku 1287, a to v přídomku Luděře ze Strážova; představitele tohoto rodu lze zaznamenat ještě v průběhu 1. poloviny 14. století. V pozdější době se v držení zdejšího vrchnostenského dvora vystřídalo několik majitelů, až byl Strážov připojen k sousednímu Luděřovu (srov. Koudela, Navrátil 1999, 11–13; Hosák 2004, 531). Na základě představeného konvolutu máme doloženo kontinuální osídlení v intravilánu Strážova od 14. do 19./20. století. Dosud jsme z obce evidovali pouze raně novověké pohřebiště zachycené podél silnice spojující Strážov s Drahanovicemi (Dohnal 1972, 27). Výše popsaná kolekce keramického materiálu přispívá k lepšímu poznání hmotné kultury středověké a raně novověké vesnice na střední Moravě.

Literatura

Dohnal, V. 1972: Přírůstky archeologického oddělení Vlastivědného ústavu v Olomouci v letech 1969–1970. *Zprávy Vlastivědného ústavu v Olomouci* 154, 21–30.

Hosák, L. 2004: *Historický místopis země Moravskoslezské*. Praha: Academia.

Koudela, M., Navrátil, P. 1999: *Paměti obce Luděřova*. Olomouc: Danal.

Obr. 48. Drahanovice. Výběr nálezů. Kresba L. Hlubek.

Fig. 48. Drahanovice. Selection of finds. Drawing by L. Hlubek.

Summary

In 2023, the Regional Museum in Olomouc acquired a collection of medieval and modern-period pottery from the plot of House No. 101 in Drahanovice (Strážov cadastral area, Olomouc District). The earliest finds can be dated to the 14th–15th centuries, while the majority to the 16th–19th/20th centuries (Fig. 48).

Lukáš Hlubek

Dubicko (okr. Šumperk)

„Na Tvrzi“, „Za Kostelem“, parc. č. 317/5, 317/7.

Vrcholný středověk. Tvrz/hrádek. Vertikální řez. Záchraný výzkum.

Uložení nálezu: Vlastivědné muzeum v Šumperku, p. o., přír. č. DEM 5/2023.

Lokalizace: WGS-84: 49.8280719N, 16.9694931E

Při záchranném výzkumu v Dubicku byla na stavbě rodinného domu na parcele č. 317/7 v roce 2021 prozkoumána část vrcholně středověké tvrze v podobě příkopu (obj. č. 887) a velkého zahloubeného sídlištního objektu (obj. č. 891) s celým skeletem psa na jeho dně (Halama 2022). Archeozoologická analýza následně prokázala, že kostra psa z obj. č. 891 patřila mladému velkému loveckému psu, podobnému polskému chrtovi nebo irskému vlkodavovi (Nývtová Fišáková 2023). Výsledky zadaných analýz izotopů zatím nejsou známy.

V červnu 2023 proběhlo několik dalších drobných zemních prací, souvisejících s dokončením stavby rodinného domu a jeho zázemí a které byly taktéž archeologicky sledovány. Na parcele č. 317/7 byla hloubena jáma pro dešťovou retenční nádrž (cca 340 × 300 cm), nacházející se jihozápadně od výzkumné plochy z roku 2021. Dále jsme, vzhledem k záměru stavebníka rozhrnout na západní části pozemku hromady zeminy, realizovali dvě paralelní úzké liniové sondy o šířce 50 cm na úroveň podloží, aby zde byl ověřen případný další výskyt archeologických objektů. Žádný vrcholně středověký kontext se zde však již nenacházel. V jižní liniové sondě, a to v její západní části, jsme zdokumentovali pouze sídlištní objekt kultury lužických popelnicových polí – č. 922 (k tomuto období naposledy Kalábek 2024; Tomešová 2024).

Nejzajímavější zjištění tak přinesl 1 m široký výkop pro vodovodní a kanalizační přípojku na sousední parcele č. 317/5, jihovýchodně od stavby domu. V obou jeho protilehlých profilech bylo totiž rozpoznáno mísovité zahloubení, jehož profily, charakter výplně a nálezy vrcholně středověké keramiky potvrzují, že jde o další průběh příkopu středověké tvrze, zkoumaného v půdorysu rodinného domu v roce 2021 (obj. č. 887; Halama 2022). Zdá se, že právě v tomto úseku se příkop ztlačí, což by plně korespondovalo s jeho předpokládaným okrouhlým či mírně oválným půdorysem okolo centrální zástavby tvrze.

Literatura

Halama, J. 2022: Dubicko (okr. Šumperk). *Přehled výzkumů* 63(2), 152–153.

Kalábek, M. 2024: Dubicko (okr. Šumperk). *Přehled výzkumů* 65(1), 206.

Nývtová Fišáková, M. 2023: *Analýza zvířecího osteologického materiálu z lokality Dubicko, Za kostelem (tvrz, rok výzkumu 2021)*. Rukopis. Uloženo: u autora.

Tomešová, B. 2024: Dubicko (okr. Šumperk). *Přehled výzkumů* 65(1), 206.